

ביאורים

אנו ממשיכים לעסוק בלימוד אופן עבודת ה' של החסיד. בימים האחרונים למדנו כיצד יראת ה' ניכרת במעשי החסיד. היום אנו נפגשים עם הערך השני שאותו מדגיש החסיד - עשיית המצוות באהבה. אהבת ה' ניכרת בדרך חייו של החסיד בשלושה אופנים: הדביקות, השמחה והקנאות (קנאה).

החסיד עובד את הקב"ה בדביקות. כשהוא מתפלל, לומד תורה או מקיים מצוות הוא שקוע כולו באותו מעשה ושוכח את צרכיו החומריים.

גם לנו יש רגעים של דביקות עליונה, תפילת נעילה היא אחד מרגעים אלו. היא מתקיימת ביום הכיפורים לקראת סוף הצום, אחרי יום שלם ללא אכילה ושתייה, יום שכולו גדוש תפילות. אך למרות הקושי הגדול, כשמגיעים ל'אבינו מלכינו' ולאמירת 'שמע ישראל' אנו מצליחים לכמה דקות להתרומם לדביקות עליונה. פתאום הרעב וכאב הראש נשכחים ובמקומם נכנסות כוונות עליונות של ייחוד ה', ובקשת רחמים על עמינו.

גדלותו של החסיד שהוא מצליח לחוות דביקות בכל חלקי עבודת ה'.

יסוד נוסף שנשקף מתוך מעשי החסיד הוא השמחה בעבודת ה'. השמחה של החסיד לא מגיעה מתוך מעשים חיצוניים שגורמים לאדם שמחה כמו ריקוד או שירה, אלא באה מתוך שלימות פנימית - שמחה של מצוה. החסיד מכיר בערך עבודת ה', ועל כן חש שלימות כשהוא מגשים את יעדיו.

העצבות משביתה את האדם ומדוממת את כוחותיו, לעומתה השמחה נותנת לאדם כוחות חיים, שאיפות וחזונו גדולים. החסיד מצליח לאסוף את כל הכוחות האלו ולנצל אותם לייעודו הגדול - עבודת ה' באהבה.

הרחבות

שמחה יתרה בכל מצוה

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב. הרמב"ם לומד מפסוק זה שעבודת ה' צריכה להיות בשמחה: "כשאדם אוכל ושותה ושמה ברגל לא ימשך בין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה, שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל שנאמר [דברים כה, מז] 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב' הא למדת שהעבודה בשמחה, ואי אפשר לעבוד את השם לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות" [הלכות יום טוב ו, כ]. הרמב"ם מדגיש שהשמחה היא איזון דק ועדין מאוד בין רצינות ורצינואליות המבוטאות בעבודת ה' היומיומית לבין השחוק וקלות הראש. אסור שעבודת ה' תהיה שכלית בלבד בלא רגש, ומאידך אסור שתהיה רק מתוך קלות ראש וליצנות, אלא מתוך שמחה של מצוה.

על מעלתה של העבודה בשמחה כותב הרמב"ם כדברי הרמב"ם: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הא-ל-ל-ש צווה בהן - עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להיפגע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה ובטוב לבב" [הלכות לולב ח, טו]. מאידך לגבי הימים הנוראים כותב הרמב"ם: "שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתרה" [הלכות חנוכה ג, ו], אם-כן הופעת השמחה צריכה להתאים למצבים השונים שבהם ניצב האדם.

ונבאר עתה ענפי האהבה, הם השלשה שזכרתי, הדבקות, השמחה והקנאה.

הדבקות הוא, שיהיה לבו של האדם מתדבק כל כך בשמו יתברך עד שכבר יסור מלפנות והשגיח אל שום דבר זולתו.

והוא מה שבא עליו המושל בדברי שלמה (משלי ה, ט), "אילת אהבים יעלת חן, דדיה ירוך בכל עת, באהבתה תשגה תמיד". ובגמרא אמרו זכרונם לברכה (עירובין נד ע"ב), "אמרו עליו על רבי אלעזר בן פדת, שהיה יושב ועוסק בתורה בשוק התחנות של צפורי וסדינו מוטל בשוק העליון של צפורי". והנה תכלית המדה הזאת הוא, להיות האדם מתדבק כך אל בוראו בכל עת ובכל שעה, אמן לפחות בשעת עבודה, אם אוהב הוא את בוראו ודאי שיהיה לו הדבקות הזו. ובירושלמי אמרו (ברכות ה ע"א) "רבי חנינא בן דוסא היה עומד ומתפלל, ובא חברו והכישו, ולא הפסיק תפלתו, והלכו ומצאו אותו חברו מת מוטל על פי חורו. אמרו לו תלמידיו, רבי, ולא הרגשת? ואמר להם, יבוא עלי! מתוך שהיה לבי מכוון בתפלה לא הרגשתי".

ועל הדבקות הזרנו בתורה פעמים רבות (דברים ל, ט), "לאהבה את ה' אלהיך וגו' ולדבקה בו", (שם י, ט), "ובו תדבק", (שם יג, ה), "ובו תדבקו", ודוד אמר (תהלים סג, ט), "דבקה נפשי אתריך", ועניו כל אלה הפסוקים אחד, שהוא הדבקות שהאדם מתדבק בו יתברך שאינו יכול לפרד ולזוז ממנו. ואמרו זכרונם לברכה (בראשית רבה פ, ז), "אמר רבי שמעון בן לקיש, בשלש לשונות של חבה חבב הקדוש-ברוך-הוא את ישראל, ואנו למדים אותו מפשטו של טכס בן חמור בדביקה, בהשיקה, ובחפיצה". והם ממש ענפי האהבה העקריים, והינו התשוקה שזכרתי, והדבקות והנחת והענג הנמצא בעסק עניניו של הנאצה.

השני הוא השמחה, והוא עקר גדול בעבודה, והוא מה שדוד מזהיר ואומר (תהלים ק, ב), "עבדו את ה' בשמחה, באו לפניו ברננה", ואומר (שם סח, ד), "וצדיקים ישמחו יעצו לפני אלהים וישישו בשמחה", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת ל ע"ב), "אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה". ועל הפסוק שזכרנו למעלה "עבדו את ה' בשמחה", אמרו במדרש (עין ליקוט שמעוני תהלים רמז תתנד), "אמר רבי איבו, כשתהיה עומד להתפלל יהא לך שמח עליך שאתה מתפלל לאלהים שאין פיוצא בו", כי זאת היא השמחה האמתית, שיהיה לבו של האדם עליו על שהוא זוכה לעבד לפני אדון יתברך שאין כמוהו, ולעסוק בתורתו ומצוותיו שהם השלמות האמתית והיקר הנצחי. ואמר שלמה במשל החכמה (שיר השירים א, ד), "משכני אתריך נרוצה, הביאני המולך חדריו נגילה ונשמחה בך", כי כל מה שזוכה האדם לפנים יותר לפנים בחייו ידעת גדלתו יתברך, יותר תגדל בו השמחה ויהיה לבו שש בקרבו, ואומר (תהלים קמט, ב), "ישמח ישראל בעשיו, בני ציון יגילו במולכם".

ודוד, שכבר הגיע אל המעלה הזאת שעור גדול, אמר (שם קד, לד), "יערב עליו שיחי, אנכי אשמח בה". ואמר (שם מג, ד), "ואבואה אל מזבח אלהים אל אל שמחת גילי, ואודך כגנור אלהים אלהי". ואמר (שם עא, כז), "תרננה שפתי כי אשמרה לך, ונפשי אשר פדית". והינו, כי כל כך היה מתגברת בקרבו השמחה, שכבר השפתיים היו מתנענעות מאליהם, ומרננות בהיותו עוסק בתהלותיו יתברך, וכל זה מגדל התלהטות נפשו שהיה מתלהט בשמחתה לפניו, הוא מה שפסוקים, "ונפשי אשר פדית". ומצינו שנתרעם הקדוש-ברוך-הוא על ישראל מפני שחסרו תנאי זה בעבודתם, הוא שנאמר (דברים כה, מז), "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב".

ודוד, לפי שראה את ישראל בעת התנדבם על בנין הבית, שכבר הגיעו למעלה הזאת, התפלל עליהם שיתקיים המדה הטובה בהם ולא תסור, הוא מה שאמר (דברי הימים א' כט, יז-יח), "ועתה עמך הנמצאו פה, ראיתי בשמחה להתנדב לך ה' אלהי אברהם יצחק וישראל אבותינו, שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך והכן לבכם אליך".

וסדינו - בגדו העליון נשכח בשוק העליון מרוב דבקותו בתורה. חברו - בעל חיים ארסי. יבוא עלי - לשון שבועה, תבוא עליי קללה אם הרגשתי בדבר.

